

Historia Szkoły – bogata, ciekawa, mało znana...

Odcinek 7.

Czy wiesz, że od początku istnienia szkoły uczniowie wykazywali się dużą aktywnością pozalekcyjną ...

... w pierwszych 35 latach istnienia Szkoły (do 1939r.) działali w różnych organizacjach szkolnych i pozaszkolnych.

W 1911 roku rozpoczęła swą działalność uczniowska *Czytelnia im. J. Słowackiego*. Była jednostką niezależną, posiadającą własne pomieszczenie, bibliotekę oraz intrologatorię. Czytelnia - dostępna nie tylko dla uczniów, ale także dla mieszkańców miasta - otwarta była trzy dni w tygodniu. Pierwszym jej prezesem został uczeń Leonard Rybarski. Członkowie *Czytelni* rozwijali samodzielnie indywidualne zainteresowania, opracowywali i wygłaszali referaty (w r. szk. 1913/1914 aż 30!) z różnych dziedzin, będące zachętą do uczestniczenia w dyskusjach. Czytali książki i czasopisma, których tytułów (m.in. „Kosmos”, „Skaut”, „Wszechświat”) prenumerowano wtedy aż 20, w tym 1 w języku niemieckim i 1 w języku francuskim. Grali w szachy. Przygotowywali też obchody ważniejszych rocznic narodowych, ale do czasu odzyskania niepodległości Polski obchodzili również uroczystości związane z życiem cesarza austriackiego Franciszka Józefa I, władcy Galicji, w skład terytorium której zaliczał się Żywiec. Wystawiali jednoaktówki, humoreski, jasełka.

We współpracy z *Czytelnią* pracowało *koło deklamacyjno-dramatyczne*, założone w listopadzie 1911r. przez profesora Jana Bilińskiego, germanistę, polonistę oraz filologa klasycznego. Celem koła było m.in. uczenie wygłaszania mów oraz przygotowanie do gry na scenie. Posiadało ono własne dekoracje, kostiumy, własną bibliotekę oraz scenę (nie tę w dzisiejszej auli szkoły). Uczniowie na jej deskach wystawili na przykład „*Dziady*”, „*Balladynę*”, „*Śluby panińskie*”, „*Wesele*” i wiele innych sztuk.

Od września 1911 r., pod kierunkiem prof. Władysława Kota, uczniowie zaczęli wydawać „*Gazetkę Klasową*”, która zmieniła nazwę po czwartym numerze na „*Zwierciadło*”. Wydawana była dwa razy w miesiącu i powielana za pomocą hektografu (dawna kopiarka, w której używano specjalnej woskowanej kalki), a potem cyklostylu (ówczesna nowocześniejsza kopiarka).

W 1911 r. na terenie szkoły powstał *chór*, którego dyrygentem został organista kościoła parafialnego, A. Kaczyński. Rok później utworzona została w październiku *orkiestra szkolna*. Dysponowała ona własnymi instrumentami i zbiorami nut. Lekcji gry na instrumentach bezpłatnie udzielali uzdolnieni muzycznie mieszkańcy Żywca. Od roku 1927 chór i orkiestra prowadzone był przez prof. Marcinka. Pod jego kierownictwem chór mieszany swymi występami rozślawiał imię szkoły nie tylko w Żywcu, powiecie, ale i w Krakowie. W latach 1938-1939 profesor opracował operę szkolną Henryka Miłki pod tytułem *W pielgrzymce życia*. Była ona napisana na głosy solowe, chór żeński, na orkiestrę i balet. Operę grano kilkakrotnie z wielkim powodzeniem. Za uzyskane z występów pieniądze osiemdziesięcioosobowy chór pojechał w maju 1939 roku do Krakowa na konkurs chórów szkół średnich województwa krakowskiego, na którym zdobył wyróżnienie.

W latach 30. ubiegłego wieku życie towarzyskie uczniów skupiało się w świetlicy urządzonej w stylu góralskim na pierwszym piętrze szkoły. Tradycją były klasowe wieczorki

taneczne. Pasją tego czasu były również wycieczki, organizowane podczas dni dyrektorskich, głównie w góry Beskidu Żywieckiego.

Młodzież, przepełniona duchem patriotycznym, działała także w konspiracyjnych organizacjach skierowanych przeciw zaborcom, np. w ruchu niepodległościowym **Zarzewie**. Założycielem koła w czerwcu 1910r. na terenie szkoły był uczeń, Mieczysław Rybarski. Jego członkowie zbierali się w młynie Józefa Zyzaka przy ulicy Sienkiewicza. Od marca 1913r. przyłączyli się do paramilitarnej organizacji społeczno-wychowawczej **Strzelec**. Młodzież pod kierunkiem Szczęsnego Gizowskiego, uwielbianego przez uczniów profesora chemii, a także jednego z największych patriotów wśród nauczycieli, zawzięcie ćwiczyła na trudnym terenie Grojca. W szkole ich miejscem była świetlica-zbrojownia.

Ważną rolę w życiu szkoły i młodzieży odegrała **organizacja ćwiczebna**, która powstała w październiku 1911r. (wielu nauczycieli i uczniów ćwiczyło również w Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”, mającym swą siedzibę w budynku dzisiejszego Miejskiego Centrum Kultury). Organizowana była początkowo na zasadach skautowskich, później wojskowych. Do organizacji należeli prawie wszyscy uczniowie, ich opiekunami byli profesorowie: Gizowski, Biliński i Bauer. Gimnazjaliści w czasie zajęć oprócz ćwiczeń latem pływali w Sole i w Koszarawie, zimą korzystali z torów saneczkowych na pobliskich wzgórzach. W 1916 roku zamiast gier i zabaw ruchowych wprowadzono ćwiczenia polowe, na które poświęcano w ciągu roku szkolnego całe 5 dni. Od 1913 r. prowadziła naukę strzelania kapslami w sali gimnastycznej lub na podwórzu szkolnym oraz ostrymi nabojami na strzelnicy wojskowej w Bielsku. Organizacja brała udział we wszystkich wystąpieniach szkoły na zewnątrz nie tylko z orkiestrą, ale również z własnym sztandarem szkoły. Organizacja ćwiczebna przekształciła się w 1924 r. w szkolny hufiec przysposobienia wojskowego.

W 1916 roku założona została **drużyna skautingu dziewcząt**. (skauting hospitantek), która liczyła 20-24 drużyny. Pierwszą drużynową była Kazimiera Białek, późniejszy nauczyciel naszej szkoły.

Na przełomie lat **1919/20** założono **drużynę harcerską im. Kazimierza Pułaskiego**, która liczyła 40 uczniów w wieku od 12 do 20 lat i dzieliła się na 4 zastępy. Opiekunem był Antoni Bałut, sportowiec z zamiłowaniem i wspaniałym wychowawcą. Swoją działalność rozwijało równocześnie **Koło Przyjaciół Harcerza**. Dzięki aktywności tego koła drużyna miała swoją bibliotekę, sprzęt obozowy i mogła urządzać coroczne obozy letnie np. w okolicach Wilna.

Od 1 marca 1921 roku młodzież miała możliwość rozwijania swoich zainteresowań w **Kole krajoznawczym** pod kierunkiem prof. Wojciecha Stanuli. Posiadało ono 3 sekcje: historyczno-literacką, geograficzno-przyrodniczą oraz ludoznawczą. Na zebraniach wygłaszano referaty, organizowano wycieczki.

Pięć lat później w 1926 r. został oddany do dyspozycji uczniów park sportowy pod Grojcem, w urządzenie którego młodzież włożyła wiele pracy. Znajdowały się w nim 4 boiska, 2 korty tenisowe oraz budynek z szatnią i magazynem na przyrządy sportowe. Był ulubionym miejscem spotkań, festynów i zabaw.

